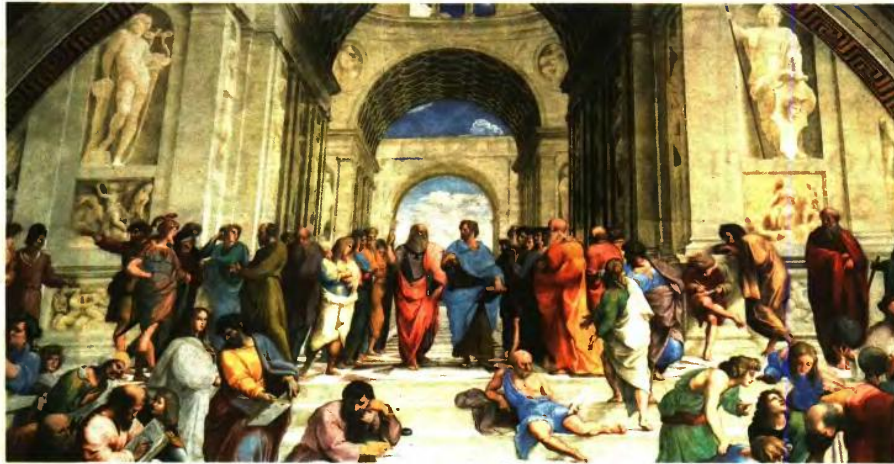

Δοκίμια

Η **ανάπτυξη της σχέσης** μεταξύ **φιλοσοφίας** και **επιστημών** από τον **Πλάτωνα** ως τον **Καντ** σε μια μελέτη που **κεντρίζει το ενδιαφέρον**

Η Σχολή των Αθηνών του ιταλού καλλιτέχνη της αναγεννησιακής τέχνης Ραφαήλ

Φιλοσοφία, επιστήμη, γνώση

ώς συνδέονται μεταξύ τους η φιλοσοφία και οι επιστήμες; Και σε τι διαφέρουν; Αυτές τις σχέσεις ερευνά ο **Ευθύμιος Μπόκαρης**, αναπληρωτής καθηγητής Χημείας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, στην ερευνητική του μελέτη **Φιλοσοφία και επιστήμες** ξεκινώντας από τη διαπίστωση πως αν η φιλοσοφία ενδιαφέρεται για το «πώς» και το «τι» γνωρίζουμε, οι επιστήμες ενδιαφέρονται για τη «γνώση» ενός τομέα της πραγματικότητας. Βέβαια, υπάρχουν παραδείγματα φιλοσόφων και στον 20ό αιώνα που υπήρξαν σπουδαίοι επιστήμονες, όπως αυτό του **Μπέρτραντ Ράσελ** ο οποίος ήταν κορυφαίος μαθηματικός, ή του **Λούντβιχ Βιντγκενστάιν** που τα κείμενά του για τη φιλοσοφία της γλώσσας και των μαθηματικών παραμένουν αετιόπερα. Ένας επιστήμονας όσο καλύτερα γνωρίζει το αντικείμενό του τόσο περισσότερο το ανάγει στο επίπεδο της φιλοσοφικής σκέψης διευρύνοντας το πεδίο του επιστητού. Στα χρόνια του **Αριστοτέλη** το πεδίο περιλάμβανε τα πάντα. Αλλά κι αιώνες αργότερα υπήρξαν σπουδαίοι φιλόσοφοι που ήταν και εξαιρετικοί επιστήμονες, όπως, λ.χ., ο **Λάιμπνιτς**, ο

ο οποίος ήταν και μαθηματικός, φυσικός και ιστορικός, ο κορυφαίος homo universalis μετά τον Αριστοτέλη. Η εξέλιξη των επιστημών βεβαίως υπήρξε τέτοια που η εξειδίκευση ήταν αναπόφευκτη, αφού για λόγους πρακτικούς τα γνωστικά αντικείμενα θα έπρεπε να αυτονομηθούν, κατά κάποιον τρόπο, ώστε να είναι αποτελεσματικότερη και η σχετική έρευνα. Όμως η «χρυσή τομή» ενδιέφερε πάντα τους επιστήμονες πρώτης γραμμής και τα ειδοποιημένα πνεύματα. Βρίσκοντας τις ομοιότητες, αντιλαμβάνεται κανείς ευκολότερα και τις διαφορές, δηλαδή το πού συγκλίνουν και πού αποκλίνουν οι επιστήμες και η φιλοσοφία. Αλλά και τη λογοτεχνία και την τέχνη δεν μπορούμε να τις αποκόψουμε από τις επιστήμες, όπως άλλωστε και τη φιλοσοφία. Η φιλοσοφία μπορεί να προσφέρει τη διάσταση του καθολικού, και οι μεγάλοι επιστήμονες που γνωρίζουμε ήταν εκείνοι που έκαναν την ανθρωπότητα καλύτερη. Γι' αυτό και ο **Εντγκαρ Άλαν Πόου** τον 19ο αιώνα στο σονέτο του **Στην επιστήμη** την αποκαλούσε «**αληθινή κόρη του γερο-χρόνου, αληθινή τέχνη**».

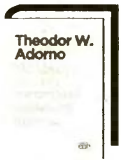

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΜΠΟΚΑΡΗΣ
Φιλοσοφία και επιστήμες. Από τον Πλάτωνα μέχρι τον Καντ
Εκδόσεις ΥΤΟΡΙΑ, 2020, σελ. 592, τιμή 28 ευρώ

ΚΑΡΛ ΠΟΠΠΕΡ
Η ανοικτή κοινωνία και οι εχθροί της
Μετάφραση Ειρήνη Παπαδάκη. Εκδόσεις Παπαζήση, 2021, σελ. 1152, τιμή 48,76 ευρώ

Το σπουδαιότερο έργο ενός από τους σημαντικότερους στοχαστές του 20ού αιώνα. Βιβλίο πρωτότυπο, συναρπαστικό και βαθύ, που αναλύει με ακρίβεια τις ιδέες και την επίδρασή τους στις κοινωνίες. Η συμβολή του **Καρλ Πόππερ** στην πολιτική, την ηθική και τη λογική θεωρία υπήρξε μοναδική, όπως και στη Φιλοσοφία της Ιστορίας και την Ιστορία

THEODOR ADORNO
Μελέτες για την αυταρχική προσωπικότητα
Μετάφραση Γιώργος Καραμπέλας. Εκδόσεις ΕΑΠ, 2021, σελ. 360, τιμή 24 ευρώ

Ο αυταρχισμός είναι προβάδισμα του ρατσισμού και του φασισμού. Οι μελέτες αυτές του **Αντόρνο**, κορυφαίου στοχαστή της Σχολής της Φρανκφούρτης, το αποδεικνύουν με απτά παραδείγματα που προέκυψαν έπειτα από μικροχρόνια και συστηματική έρευνα. Και επιβεβαιώνουν το πόσο σημαντική παραμένει και σήμερα η προσπάθεια για την εμβάθυνση της ανεκτικής και δημοκρα-

ΒΑΛΤΕΡ ΜΠΕΝΓΙΑΜΙΝ
Ημερολόγιο Μόσχας
Μετάφραση Ελένη Βαϊκούση. Εκδόσεις Καστανιώτη, 2021, σελ. 272, τιμή 16 ευρώ

Ο **Βάλτερ Μπένγιαμιν** ταξίδεψε στη Μόσχα μεταξύ του 1926 και του 1927. Ο μείζων αυτός δοκιμιογράφος μάς παρουσιάζει ένα αλγοριθμικό πανόραμα της σοβιετικής πρωτεύουσας σε μια εποχή οριστικών αλλαγών. Η πόλη αλλά και η σοβιετική κοινωνία της εποχής συνθέτουν ένα γοητευτικό χρονικό γραμμένο από έναν αμφιθυμικό διανοούμενο, αλλά και από τους βαθύτερους στοχαστές

ΖΥΛ ΜΙΣΛΕ
Η Μάγισσα
Μετάφραση Εφη Κορομηλά. Εκδόσεις **Μορφωτικού Ιδρυματος της Εθνικής Τραπέζης**, 2021, σελ. 496, τιμή 27 ευρώ

Ο Ζυλ Μισλέ, μείζων εκπρόσωπος της ρομαντικής ιστοριογραφίας, μας δίνει το πορτρέτο της «μάγισσας» του Μεσαίωνα, των δεισιδαιμονιών και του απινούς διωγμού που είχε εξαπολυθεί εναντίον των «μαγισσών» από την Εκκλησία και τα αυταρχικά καθεστώτα. Πέρα από την καθαρά ιστορική του αξία, το βιβλίο αποτελεί σημαντική συμβολή σε ό,τι αφορά τις σύγχρονες

ENTY NTE BINT
Τελευταίος σταθμός Λουββίτς. Η μαρτυρία μου από το στρατόπεδο (1943-1945)
Μετάφραση Μαργαρίτα Μπανάσου. Εκδόσεις Πατάκη, 2021, σελ. 304, τιμή 13 ευρώ

Το 1943 ο ολλανδός ψυχίατρος **Εντυ ντε Βιντ** και η γυναίκα του εκπολιώθηκαν στο Λουββίτς. Ο γιατρός κατέγραψε τα όσα έζησε σ' αυτό το κολαστήριο: τη φρίκη, την απίστευτη βαρβαρότητα, την κτηνωδία των Ες Ες και τον αγώνα των κρατούμενων να επιβιώσουν. Το βιβλίο διαβάζεται απευθείας και με αισθήματα αγανάκτησης.

STUART RUSSELL
Συμβάθ με τον άνθρωπο. Η τεχνική νοημοσύνη και το πρόβλημα του ελέγχου
Μετάφραση Νίκος Αποστολόπουλος. Εκδόσεις Τραυλός, 2021, σελ. 514, τιμή 23 ευρώ

Ο **Στιούαρτ Ράσελ**, καθηγητής της Επιστήμης των Υπολογιστών στο Μπέρκλεϊ, θέτει το ερώτημα αν η επερχόμενη επανάσταση της τεχνητής νοημοσύνης θα εξελιχθεί ομαλά ή αν θα σημάνει την υποβάθμιση του ανθρώπου και του πολιτισμού του και προτείνει τρόπους σχεδιασμού και αρχιτεκτονικής των συστημάτων ώστε να διασφαλιστεί η ορθολογική συνεργασία ανθρώπου

1. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΓΝΩΣΗ

Μέσο: . . . . . ΤΟ ΒΗΜΑ ΚΥΡΙΑΚΗΣ_ΒΙΒΛΙΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 25/07/2021 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 25/07/2021

Σελίδα: 19

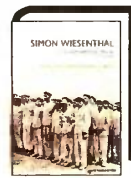
ΤΙΤΙΚΑ ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΙΑ
Μετάφραση και μνήμη.
Η μετάφραση ως μνήμη και η μνήμη στη μετάφραση
Εκδόσεις Γκοβόστη, 2021, σελ. 276, τιμή 22,50 ευρώ

Η μεταφρασεολογία είναι ένας σχετικά νέος επιστημονικός κλάδος που αναπτύσσεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια. Στην πολύ ενδιαφέρουσα αυτή μελέτη η **Τίτικα Δημητρούλια** συνδέει τη μετάφραση με τη μνήμη και τις αντίστοιχες σπουδές ερευνώντας το πεδίο των επιδράσεων, της διακειμενικότητας, της ερμηνείας και της μνημοτεχνικής με εξαιρετικά πρωτότυπο τρόπο.

WILLIAM H. MCNEILL
Λαοί και επιδημίες
Μετάφραση Γιάννης Βογιατζής. Εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2021, σελ. 344, τιμή 24,99 ευρώ

Ο *Γουίλιαμ Μακνίλ* υπήρξε σπουδαίος ιστορικός και γοητευτικότητας αφηγητής. Στο βιβλίο του αυτό αναλύει σε βάθος την επίδραση των μολυσματικών ασθενειών στους λαούς και τις κοινωνίες. Είναι σαν να μας προτρέπει να δούμε υπό διαφορετική οπτική γωνία τον πολιτισμό και την ιστορία, ιδιαίτερα τώρα που η ανθρωπότητα δίνει τη μεγάλη μάχη εναντίον της πανδημίας.

SIMON WISENTHAL
Οι δολοφόνοι ανάμεσά μας
Μετάφραση Γεωργία Μίχα. Εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2021, σελ. 336, τιμή 22 ευρώ

Ο *Σίμον Βίξενταλ*, επιζών του Μαουτκάουζεν, έβαλε στόχο της ζωής του να ανακαλύψει και να στείλει στη Δικαιοσύνη τους ναζί εγκληματίες που διέφευγαν τη σύλληψη. Εντόπισε τα ίχνη πολλών και ανάμεσά τους του διαβόητου Άντολφ Αίχμαν. Σε τούτο το χρονικό-θρίλερ περιγράφει την εγκληματική χιτλερική εποχή αλλά συχνά και την υποκρισία του Μεταπολέμου.

ZAN-MISSEL PE
Η αυτοκρατορία της Γερμανίας. Με αφορμή των Μωούσθ του Τόμας Μαν
Μετάφραση Ανδρέας Παππάς. Εκδόσεις Στερέωμα, 2021, σελ. 264, τιμή 21 ευρώ

Ο Ζαν-Μισέλ Ρε αφορμάται από μια μάλλον παραγνωρισμένη νουβέλα του Τόμας Μαν που δημοσίευσε το 1943 προκειμένου να αναλύσει τη συνεισφορά του ιουδαισμού στη γερμανική κουλτούρα και να κατανοήσει τη διαδρομή μέσα από την οποία η εκμιαλισμένη από τον ναζισμό Γερμανία κατέληξε να απαρνηθεί την αναπόσπαστη πολιτισμικά εβραϊκή συνιστώσα της.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
Ο ελεύθερος άνθρωπος. Ο πολιτικός ανθρωπισμός και η «πολιτική μηχανική» του Ζαν-Ζακ Ρουσσώ
Εκδόσεις Πόλις, 2021, σελ. 608, τιμή 25 ευρώ

Νόμος και ελευθερία, εξαναγκασμός και ελευθερία, το επίκεντρο και η ουσία του ρουσσωϊκού παραδόξου αποτελούν το υπόβαθρο της μελέτης του αναπληρωτή καθηγητή Πολιτικής Φιλοσοφίας του Παντείου Πανεπιστημίου Στέφανου Δημητρίου, ερμηνευτικής και κριτικής θεώρησης του τρόπου συγκρότησης της πολιτικής θεωρίας του Ζαν-Ζακ Ρουσσώ με κύριο άξονα και αναφορά το *Κοινωνικό συμβόλαιο*.

ERNST KASSIRER
Φιλοσοφία των συμβολικών μορφών. Η μυθική σκέψη
Μετάφραση Νικόλαος-Ιωάννης Κοσκινάς. Εκδόσεις Αρσενίδη, 2021, σελ. 526, τιμή 28,62 ευρώ

Ο μύθος και η γλώσσα διαμορφώνουν το συμβολικό πεδίο μέσω του οποίου επί αιώνες οι άνθρωποι κατανοούν τον κόσμο. Η μυθική σκέψη είναι λοιπόν όσο σημαντική και η λογική ανάλυση. Και ο κόσμος των συμβόλων λειτουργεί σαν μια δεύτερη πραγματικότητα, η γοητεία της οποίας, καθώς αποδεικνύει ο *Κάσιρερ*, είναι αδιαμφισβήτητη, όπως όμως και η επικινδυνότητά της.